

тільки в мишоловці » свідчить про практичність американців. У США навіть під час ланчу укладають великі угоди і обговорюють найважливіші ділові відносини.

Американці - дуже практичний народ. Практичність є невід'ємним компонентом їхньої культури. Навіть церква була пристосована до практичних потреб, що, в свою чергу знайшло відображення у фразеологічному порівнянні *as certain as a preaching* – буквально «також вірно, як проповідь», «справа вірна». Проповідь стала не стільки релігійним ритуалом, скільки засобом агітації. Її відрізняли простота, дохідливість, практичність.

В результаті проведеного дослідження можна дійти висновку, що утилітарно-прагматичний підхід до життя допоміг американцям досягти безпрецедентних результатів у різних сферах діяльності. І це, безумовно, не могло не позначитися на світогляді і соціальних установках всіх членів суспільства, на практичній спрямованості культури і відповідно - на національній своєрідності мови як результату впливу різних факторів, про що яскраво свідчать вище згадані фразеологічні одиниці в американському варіанті англійської мови.

Література

Гачев Г.Д. Национальные образы мира, Космо-Психо-Логос. М. Изд. Группа Прогресс: Культура, 1995. *Богуславская Г.П.* Языковая картина мира и культура народа//Язык и культура: 4-я междунар. конференция. – Ч.2: материалы. – К., 1996. *Кубрякова Е.С.* Язык и знание: На пути получения знаний о языке: Части речи с когнитивной точки зрения. Роль языка в познании мира/Рос. Академия наук. Ин-т языкознания. – М.: Языки славянской культуры, 2004. *Сусов И.П.* Введение в теоретическое языкознание. – 2000. *Пас. О.* Перевод/Перевод – средство взаимного сближения народов: Худ. публицистика/Сост. А.А. Клышко. – М., 1987.

УДК 811. 111'373.7

САВЧУК К.Ю.

(Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича)

ФРАЗЕОЛОГІЧНА КАРТИНА СВІТУ ЯК КУЛЬТУРНИЙ КОД НАЦІЇ (НА ПРИКЛАДІ АМЕРИКАНСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЧНИХ ОДИНИЦЬ)

Стаття присвячена дослідженню фразеологічної картини світу як головного носія культурного коду нації на прикладі американських фразеологічних одиниць.

Ключові слова: картина світу, мовна картина світу, фразеологічна картина світу, фразеологічна одиниця.

Савчук К.Ю. Фразеологическая картина мира как культурный код нации (на примере американских фразеологических единиц). Стаття посвящена исследованию фразеологической картины мира как главного носителя кода нации на примере американских фразеологических единиц.

Ключевые слова: картина мира, языковая картина мира, фразеологическая картина мира, фразеологическая единица.

Savchuk K. Yu. Phraseological world view as the main describer of the nation code (on the example of american phraseological units). The article deals with the description of phraseological world view, being the main describer of the nation code, with the help of american phraseological units.

Key words: world view, language world view, phraseological world view, phraseological unit.

Розгляд фразеології як феномена, що представляє культурний код нації, дослідження міжкультурної взаємодії, безсумнівно є перспективним напрямком розвитку лінгвістичної науки, що дозволяє краще розуміти представників різних культур та сприяє їхньому взаємному духовному збагаченню.

Фразеологічні одиниці відображають у своїй семантиці тривалий процес розвитку культури народу, фіксують та передають від покоління до покоління культурні настанови: «Фразеологія є вербальним вираженням не тільки оточуючої людини дійсності, але і її духовної національно маркованої свідомості» [Шанский 1985, с. 110]. В.Н. Телія вважає, що фразеологічний склад мови – це «дзеркало, у якому лінгвокультурна спільнота ідентифікує своє національне самопізнання» [Телія 1996, с. 73]. Отже, саме фразеологізми ніби називають носіям мови особливе бачення світу та ситуації. Ми вважаємо, що фразеологізми – це благодатне підґрунтя для дослідження мови й культури.

Мета статті полягає в описі фразеологічної картини світу, розглядаючи її, перш за все, як основного носія культурного досвіду, традицій та звичаїв певного народу, а відтак і головного носія культурного коду певної нації. Оскільки у нашій статті ми будемо досліджувати фразеологічну картину світу американської нації, то нашим основним **завданням** вважаємо дослідження

американських фразеологічних одиниць, щоб описати закладений у них культурний код американської нації, оскільки саме фразеологічні одиниці фіксують та передають від покоління до покоління культуру, традиції та основні цінності певного народу. **Об'єктом** нашого дослідження є фразеологічні одиниці американського варіанту англійської мови, що відображають традиції, звичаї, цінності та світогляд нації; **предметом** дослідження є інтерпретація закладеного значення у американських фразеологізмах, що й визначає їх як головних носіїв культурного коду нації. Дослідження фразеологічного фонду мови, як основного носія традицій, звичаїв, цінностей, культури та історії дозволяє краще зрозуміти представників інших культур, що й визначає **актуальність** нашої роботи.

Ми вважаємо, що у фразеологічних одиницях відображається бачення світу, національна культура, традиції та звичаї певного народу. Саме фразеологічні одиниці й складають основу фразеологічної картини світу.

Ю.Н. Давидов визначає фразеологічну картину світу як “єдність когнітивного та нормативно-оцінного аспектів, оскільки представлена у ній дійсність інтерпретується під кутом бачення саме її емоційної оцінки, а спосіб інтерпретації визначає відповідний спосіб дій та поведінки особистості” [Давыдов 1991, С. 236-237].

Фразеологічна картина світу – це відносно стабільна частина мовної картини світу, яка поповнюється у процесі розвитку суспільства у незначній кількості. Особливістю фразеологічної картини світу, ми вважаємо, її здатність у найбільш яскравій образній формі виражати дух народу, його традиції, звичаї, культуру, цінності і т.п. Важливо також зазначити, що фразеологічна картина світу є образною моделлю об'єктивного світу та підсумовує когнітивно-оцінну діяльність людини. Слід зауважити, що фразеологічна картина світу буде різною для кожної мови, оскільки у кожній конкретній мові фразеологізми називають, лише актуальні, найбільш важливі та найбільш значущі поняття для певного народу та суспільства.

Американська нація, як ми знаємо, є унікальною, оскільки вона склалась на основі територіальної єдності та єдності поглядів, а не на основі етносу. Не дивує і той факт, що по відношенню до американської нації використовується термін “плавильний котел”, який об'єднав в один сплав людей різних рас та національностей із багатьох країн світу.

Формування американської нації відбувалось в умовах домінування англосаксонської протестантської культури, що не могло не відбитись на формуванні фразеологічного фонду мови. Проте, не дивлячись на цей факт, існують фразеологічні одиниці, які зустрічаються лише у американському варіанті англійської мови. Саме такі фразеологічні одиниці і є унікальними носіями історії та розвитку американської нації. Ці фразеологічні одиниці, як правило, пов'язані із важливими історичними подіями, важливими історичними постатями та розповідають про формування нації у цілому. Так, наприклад, такі фразеологічні одиниці, як **first father** (an early emigrant to America) або **first planter** (any of those who planted the earliest British colonies in the present US) розповідають про заселення американського континенту, а такі фразеологізми, як, наприклад, **king's men** (one who supported the English cause at the time of the American revolution), **liberty men** (during the American revolution, one who was loyal to the cause of the colonists), **new ground / land** (land which has just been cleared for cultivation) розповідають нам про війну американської нації за свою незалежність та відображають сприйняття поселенців самих себе, де вони бачать себе засновниками нового світу та нового суспільства.

Фразеологічні одиниці такі, як **remember the Alamo** та **remember Pearl Harbor** (this is often heard when one wants to issue a warning in jest, meaning, “Don't forget history; we can climb out of any misery”), **Custer's last stand** (from American history: a form of desperate resistance ending in one's extermination, as happened to the famous American officer named Custer while fighting the Indians) розкажуть нам не лише про важливі історичні події, які відбувались у США, але й ще показують нам повагу американської нації до своєї історії та про важливість кожним громадянином шанобливо ставитись до історії свого народу та вчити її.

Гордість та любов до своєї країни американської нації можна відчувати у такій ідіомі, як **Stars and Stripes** (the flag of the United States, a symbol of America, America herself) тобто «США» та «Прапор США», що позначає саму країну, але через використання основної символіки США, тобто її прапору, на якому зображені 13 червоних і білих горизонтальних смуг (7 червоних і 6 білих), що означають 13 колишніх колоній, які відповідно до Декларації незалежності США, ухваленої 4 липня 1776 року 2-м Континентальним конгресом представників англійських колоній у Північній Америці, об'єдналися й утворили Сполучені Штати Америки та 50 білих п'ятикутних зірочок, що позначають

кількість штатів.

У наступних фразеологічних одиницях: **ground zero** (the place in New York City where the World Trade Center stood that was brought down by suicide terrorists), **total terrorist** (a stern or harsh person, such as a teacher or a parent) можна відслідкувати нещодавні трагічні події у США, а саме наслідки жакливої терористичної атаки 9 вересня 2001 року, що й послугувало утворенню цих фразеологізмів.

Фразеологічний склад мови здатен не лише описати основні історичні події певної нації, він також яскраво відображає особливості культури та дає можливість прослідкувати формування національного характеру та відображає ключові культурні цінності. Наприклад, для США спорт завжди був однією із найважливіших сторін життя, що відображав ключові американські цінності – такі, як рівність можливостей, можливість покладатись тільки на свої власні сили, індивідуалізм, змагання, стремління до лідерства, конкуренція, тощо. Саме це й призвело до переносу спортивної термінології на явища щоденного життя та призвело до великої кількості фразеологічних одиниць спортивного походження у американському варіанті англійської мови (наприклад, **to touch base with** – check with, keep in touch with; **team player** – one who cooperates, is loyal; **to carry the ball** – to assume or successfully bear responsibility; **big league** – the sphere of most intense competition and professional activity; **ball game** – a challenging or competitive situation; **to hit the ball** – to work hard and effectively, to perform satisfactory and well; **out of bounds** – not legal, not done, not acceptable; **below the belt** – unfair, unjust, in a destructive way, unethical, illegal).

Дослідження фразеологічного фонду американського варіанту англійської мови дало нам змогу віднайти такі поняття та концети, що є ключовими для американської культури - **агентивність** (**all day horse** – one capable of working all day; **work like a beaver** – work hard and steadily; **in such a fix** – in such a bad situation or state;; **times that try men's souls** – times of peril and hardship), **індивідуалізм** (**on one's own hook** – in one's own responsibility, account; **cut one's own fodder** – make one's own living; **talk straight** – tell the truth), **конкуренційність** (**get a beat on (one)** – to get the advantage of; **get (one) cold** – have a decided advantage over; **top of the heap** – the most advantageous position; **sit pretty** – be in the most advantageous position), **конформізм** (**that's the checker** – that's the very thing; **cut the mustard** – come up to one's expectations; **far and wide from** – very different; **above one's bend** – beyond one's abilities).

Проте, найбільш яскраво та влучно характеризує американське суспільство та націю у цілому “американська мрія” (**American dream** – the notion that the American social, economic, and political system makes success possible for every individual) – віра в те, що працьовитість та стійкість характеру принесуть успіх кожній людині. Оптимізм та сподівання на краще, щасливе життя та велика віра у свої сили та здібності. Саме у “американській мрії” закладені ідеали свободи та рівність можливостей для всіх і кожного, що завжди було та залишається й досі основною характеристикою США та американського суспільства.

Таким чином, фразеологічна картина світу – це образна модель світу, де людина усвідомлює себе частиною реальної дійсності і все навколишнє сприймає, як відбиття свого існування. Фразеологія ж кожної мови відображає образну картину світу у призмі світосприйняття того чи іншого народу. Так, проаналізувавши фразеологічний фонд мови, можна визначити основні цінності певної нації, традиції, звичаї, вподобання, певні історичні події, формування та становлення нації, світобачення та світосприйняття нації, культурний розвиток нації у цілому та звісно ж розгадати та зрозуміти культурний код певної нації, який закладений у її фразеологічному багатстві.

Перспективним напрямком дослідження цього питання може стати докладніше вивчення національно-культурної специфіки американських фразеологічних одиниць.

Література

Давыдов Ю.Н. Картина мира и социально-историческое развитие / Ю.Н. Давыдов // П.П. Гайденко, Ю.Н. Давыдов. История и рациональность. Социология Макса Вебера и веберовский ренессанс. – М., 1997 – С. 207-289. Телия В.Н. Русская фразеология: семантический, прагматический и лингвокультурологический аспекты / В.Н. Телия. – М.: Языки русской культуры, 1996. – 288с. Шанский Н.М. Фразеология современного русского языка / Н.М. Шанский – М.: Высшая школа, 1985. – 160с.